

Шмиглюк О.Г. Рефлексія художніх здібностей у юнацькому віці: ідеографічне дослідження// Матеріали VI Міжрегіонального семінару з впровадження програми ціннісної підтримки розвитку здібностей та обдарованості. – Житомир, 2013. – 127 с.

О.Г.Шмиглюк,

асистент кафедри соціальної та практичної психології

Житомирського державного університету імені Івана Франка

РЕФЛЕКСІЯ ХУДОЖНІХ ЗДІБНОСТЕЙ У ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ: ІДЕОГРАФІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Поняття здібності та проблема розвитку здібностей за своєю науково-практичною значущістю є однією із фундаментальних у психології. Серед науковців, праці яких присвячені вивченню даної проблематики варто виділити: Л.С. Виготського, Г.С.Костюка, С.Л.Рубінштейна, Б.М.Теплова, В.В.Давидова, Н.С.Лейтеса, С.Д.Максименка, О.Л.Музику, О.В.Скрипченка.

Як зазначає О.Л. Музика, одним із важливих механізмів розвитку творчих здібностей є певний рівень їх рефлексії та усвідомлення можливостей їх розвитку в процесі оволодіння творчими видами діяльності.

З метою дослідження рефлексії художніх здібностей нами була використана Методика вивчення динаміки здібностей (МВДЗ), розроблена О.Л.Музикою.

Нашою досліджуваною була, художниця, викладач у мистецькій студії, член молодіжної спілки художників та мистецтвознавців(21 рік).

У біографічній бесіді дівчина зазначила, що малювати почала з 4 років, займалася у художній школі, потім у Школі Шкуринського, згодом – у коледжі культури та мистецтв Огієнка.

Досліджуваний пропонувався послідовно назвати та оцінити ступінь розвитку: 1) вмінь 2) дій та операцій, з яких вони складаються; 3) референтних осіб, думка яких, стосовно розвитку цих вмінь є значимою; 4) особистісних якостей, які сприяють чи заважають їх ефективному виконанню.

Результати дослідження:

Діяльнісний компонент. Досліджувана виділила шість важливих для неї вмінь – малювання аквареллю та маслом, гра на музичному інструменті (фортепіано), спів, ліпка з пластиліну та вироблення предметів із полімерної глини. Найбільш значимим вмінням для художниці є малювання (10 балів), що є цілком зрозумілим та закономірним. Спів, ліпка з пластиліну та вироблення предметів із полімерної глини отримали по 8 балів (досліджувана паралельно із проведенням занять по малюванню, навчає дітей художній ліпки). Менш значимим із виділених вмінь є гра на фортепіано (5 балів). Художниця зазначила, що хотіла б професійно оволодіти вміннями роботи із графічними програмами, а також освоїти техніку орігамі та мистецтво писанкарства, що допоможе їй розширити спектр професійної та творчої діяльності.

Операційно-когнітивний компонент. Досліджувана виділила такі дії та операції, необхідні для малювання : володіння технікою малювання

аквареллю, малювання по мокрому, малювання маслом, багатошаровий живопис, змішування фарб на палітрі, змішування фарб розчинником, правильний вибір полотна, підбір пензлів. Для здійснення процесу ліпки, досліджуваній необхідно: вибрати об'єкт ліпки, підібрати необхідні для роботи інструменти, моделювати форму. Художниця зазначила, що прагне розвивати усі перераховані дії та операції.

В коло референтних осіб досліджуваної входять її вчителі –художники (5 осіб), батьки, родичі (тітка та дядя) та учні. Думка перерахованих осіб є достатньо важливою для неї. Відповідно думка наставників, батьків а учнів є найважливішою (10 балів), тоді як думка родичів – 9 балів. Художниця зазначила, що хотіла б змінити ставлення однієї особи (учиель малювання, художниця), так як у них виникли «творчі непорозуміння».

Особистісно – ціннісний компонент. Серед особистісних якостей, які сприяють творчому процесу, досліджувана виокремила такі як: наполегливість, дипломатичність, доброта, вміння іти на компроміс (неконфліктність), посидючість, чуйність, бажання допомагати іншим, відкритість порадам, скромність. Прагне розвинути в собі ініціативність, комунікабельність, напористість. Якості допоможуть їй в організаційних моментах (організація виставок, майстер-класів, рекламних кампаній).

Аналізуючи отримані в ході проведеного дослідження дані, ми можемо зазначити, що досліджувана серед дій та вмінь, найзначимішими виділяє ті, які стосуються її творчої діяльності(малювання аквареллю, маслом, ліпка, спів). Варто вказати на достатньо значну кількість дій та операцій, виділених дівчиною (12 операцій), що свідчить про рівень рефлексії власних здібностей. В коло референтних осіб досліджуваної входять її вчителі, думка яких для неї її є значимою. Серед наявних та бажаних якостей дівчиною були виділені ті, які сприятимуть її професійному та творчому росту. Власне, ми можемо спостерігати розвиток особистісних якостей в процесі професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / За ред. В.О Моляко, О.Л Музики. - Житомир: Вид-во Рута, 2006. - 320 с.
2. Музика О.Л. Розвиток здібностей та обдарованості в процесі вікового розвитку особистості // Актуальні проблеми психології: Проблеми психології творчості та обдарованості. Збірник наукових праць Інституту психології ім.Г.С.Костюка АПН України / За ред. В.О Моляко - Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2007. – Т.12, вип. 2. - С.142-148.